

האגודת בריאות העבודה
המכון ליהדות זמננו
המדור למיקוד בע"מ

E/103-3-10
0-33/1547

קטמט ט"ו 1611

תאריך 1.11.78

הנרשמי יהדות מוניטין בשנות 40-

המרוואיינו פר מודכי כהן.

המרוואיינו פר יצחק לובאטי.

בנות הקומה, בשנות 40-, אחרי שכלתמת העולם השני, בטפטמבר 39, התחילה,

לא הרשנו כסע שום דבר במוניטין.

כמה יעקב אדן

אני אז חיימי עובד אצל אבא שלי בהנהגה ויעקבי גם במנוקות איווניות,

במיוחד שיתלמי במנוקה שקראו לה ש"א - (קדימה)

המבנה שלה היה בשם חיהודי.

אם התקייך שלה

למר שמה עבריה, חיו לנו בהארט, בשם שקורים בכל קרב בעבריה, לכל ילדי

הבטו והמביבה, דגם מעולות מרבותיות אחרות.

מי לימד שם גודך בלד

פודים יודעי עבריה. אני חיימי מנהל של כל השקורים בעבריה.

איך הביעו חמרי לימוד -שערי...?

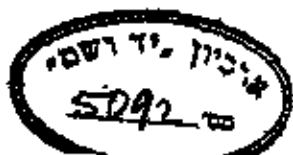
בנוחם עצמנו. לא היה לנו חרבה הרבה קטר עם ישראל, אז הקטר היה טעם

סאודי, ארצנו גם-כן יומי אחרת, טעם המנוקה תיגוב, גם פונגי שבת,

גם טיולים.

בעיר מדגיס.

בעיר מדגיסן חיו לנו גם אומנות מרדי, באיקור המנוקה של מדי טבא

ארכיון יד ושם

ארכיון יד-ושם

תיק 0-23/1547 File

Yad Vashem Archives

צבאים. אמ"כ, בנובמבר 42 - אינני זוכר בדיון אם היום - מנרמנים בלתי
 לתנאים. באותה תקופה הייתי בן 20, ולא ידענו מה זה גרמניה. חלפנו
 להתחיל, למחרת, בנשים-כנסת הגדול בגטו - אני לא הייתי בר בגטו, הייתי
 עם אחי - ומתאזר אנו שומעים שמחילים לתפוס אנשים לעבודה כפייה.

ש סיך עם כניסת הגרמנים, נעשו מעולות אלה

ח יומיים-שלושה אחרי שנכנסו הגרמנים וביד המקנה, עברנו דרך הרובע
 הקרבי - וסמך הקרבים חזקו עלינו "אח, יהוד, יהוד, חלכו לעבוד", אבל
 לא עשו לנו שום דבר - אני ואחי הבקנו עד לבית ולא קרם לנו שום דבר.
 ש הייתי רוצה לשאול, להתחזק במצב לפני כניסת הגרמנים, אם אפשרי מה היה
 מצב היהודים אחר שלושן וישי - פהינת קהילתי, פהינת היהודים עם

הגרמנים

ג מראה, איות ויהודי מוגיסייה לא היו מוראים גרמנים, אלא נחזיט גרמנים,
 לא נמקנו הרבה מחוקים של וישי שבקו רק בגרמנים שהיו בתנאים,
 גרמנים ובעורכי-דין לסל, היהודים המוגיסייה לא נמקו כי אסמא
 יהוקים תאלה לא היו עליהם.

ס ולגבי היהודים שהיו אזרחים גרמנים ואשר חלו עליהם החוקים תאלה - ראית
 במירוש שהים נומרום קלאוסט בגרם, אנבלוח

פ קוף כן.

ש נמך זה המכחל

ג במשך המרדו שלהם.

ש כמנה אנשים מדיבור

ג לא היו הרבה יהודים בקלי אזרחים גרמנים. אבל אמן לך דוגמא, לסל. היה
 רומה קינייה יהודי גרמני, הוא לא גלל בחוקים של וישי, היות והיו
 זקוקים לו, אז אמרו שהוא לא גרמני - ד"ר גמן שבו. הם גמנו לו להתחזק
 אז מקבוצת שלו, שהיית עבודה מאוד חשובה - רומה קינייה מאוד מפורסם.

ש כגון ציינן עלמקשה לגבי אותם יהודים שהם לא היו אזרחים ארמאזים, התוקעים

ובתהנהגות של ויטי לא מעוד?

ת אני לא זוכר שהייתה פגיעה אמורה ביהודים מחוץ שלטון ויטי.

ש אהה מברר על חנוניס?

ת חנוניס, זה היה בחנוניס, יכול להיות שקניו שכחתי.

ש ומה הסבב עם המוטלמים בחקופת הזאת, בחקופת ויטי?

ת בחקופת ויטי לא היו, ליריעה, לפי מיטב זכרוני לא היו מרעזת.

ש תקהילה היהודית המטיבה לפעול כמו שהיא.

ת לפעול, בן.

ש ארשונת, נחזור לכבב של לשונת הגרמנים. אם תוכל לפרש מה היה מצבך עם

הכיבוש ואחרי הכיבוש.

ת מיד אחרי הכיבוש השמלתו התמנה של גרמנים. היה כמלון "בג" טייף הוטל".

הם השמלתו לאט לאט על העיר, ולא הרובטנו לא בערמנים ולא באף אחד, אלא

בגרמנים. (הם מיד התחילו לגייס יהודים לעבודה במחנות.)

ש מיד עם הכניסתם שלמה?

ת אחרי כמה ימים, ובכל מיני תקופות, גם בגמל, גם בשדה-תקופות, יש אנשים

שחוו בשדה-תקופות שהמאגוז של האנגלים - ובכל מיני תקופות אחרים.

ש אהה מברר על המטרות - המטרות אבקו במחנות. לפתגום נגיע יותר מאוחר.

אולי אהה זוכר אדם בשם גנרל איסמאיל?

ת כן, זה אהה הנציב הגרמני בחנוניס, אדמיראל אפסוה.

ש מה היה יחסו ליהודיטן?

ת מוכר לך אם האמת, איני זוכר.

ש זכור לך מקרה שהם ורדו-כוכר המיפודים או כך מוויים של יהודים שיבואו

לעבודה כשיהו?

ב, כן, הם מנו לרב מראשי, בטלנים מתקדמים,

ש מי זה מרב מראשי?

ה הרב בורג'ל ולנברגים שניו עם, היתה נקודה של כמה נכבדים יהודיים, בגיחה היה אלברט, ז... שהמארגנו, והם היו אנשים בטף פנימוריים

על-פניה שישלמו לפועלים היהודים שנקחו לעבודה כמיטת את האוכל שלהם, מדי באים בירישות: "אנחנו רוצים אנשים היום למקום מסויים", אז אמר"כ, החדש את שאמרו, דאו שהרבה יהודים מתחרים, אז פירטמו הודעות שעל יהודים בגיל זה עד לגיל זה עליהם להמייצב.

ש איות גילאזנד

ה אני חושב מגיל 18 עד 65, לפי מה שאני זוכר, אני לא כל כך בטוח.

כולם חייבו להמייצב בבית ספר אליאנס, ומי שלא המייצב באותו יום אז יומיים, צאני היה לעונש חסור. כל היהודים המייצבו - וגם אני הייתי בגיחה. היום צריך לראות איזו מולידאריות יהודית הייתה במבואות בל... מספר אליאנס כל אחד שצבר קיבל מילות עידוד מכל האוכלוסיה היהודית שהאנפיה: "שש ישמור עליכם ומחזרו בשלום לבית", נתנו ממנוה, קנניות ומתקיים ומירום; וכולנו נכנסנו לגיח-טעור אליאנס. זה גהים כמו בית-סוחר גדול סגור, אין יוצא ואין באן דברי מעט פיו תגרמנים באים ורודשיים: "אנחנו רוצים 50 איש" אז 50 איש היו יוצאים למקום מסויים.

ש על נקודה זאת נאמרו יוצר מאוחר. מה שרצינו לשאול? האם הגרמנים עשו חסדים בין אומם יהודים פאזרחים-גרמנים לבין היהודים האחרים? הרעה, לפי מיטב ידיעתי לא, אבל יכול להיות שהאזרחים-גרמנים לקחו אומם אולי למחננה כפייה בצרפת, אבל לא ידוע לי.

ש הייתי רוצה לשאול על היחסים בין היהודים במקומה הזאת למבינה שלהם כלומר, הטוטלמים, השלטון - איך היו היחסים?

כמו שהיו קודם. זאת אומרת, המאחד התנהל כמו שהיה, אם כי היה פער
 מאורגנים - מצד שני, רק חזקנים ניהלו את זה או הנשים, ומצד שני מייקן
 מפקחים במסגרת המנהל המקומי, פראו לנו כבני ברית של המדינה, איתם
 היה קוויין, כבונן.

ש של המוסלמים
 ה של המוסלמים.
 ש הם גיעלו את המצב הזה?
 ה אני לא יכול לאמר שכלם היו קווינים. באותו זמן קצמו מבני של חזנים קשה
 הרבה ככדי להציל יהודים.

ש היהודים היו מאורגנים מבחינת חינוך, כלכלה, מרכזים קהילתיים אם היו,
 מוסדות יהודיים
 ה אותן המעלות שהיו קיימות מקודם כבונן, אחרי שהצעירים הלכו לעבוד
 כמים - ובאן כשטכורים "צעירים", כבוננא היא לגילאי 20 עד 50 וזוהר,
 ומתלים היהודיים נפגלו הרבה ופעולות רבות לא היו; כלילם היה עזר והיה
 חזר לבאת.

ש אילו מוסדות יהודיים-קהילתיים המשיכו להתקיים?
 ה היו ועדות, ועדה ציבורית שהתארגנה לשל כל הנדסה של עבודה במים של
 היהודים. חוץ מזה, המעלות החשובות היו בבתי-כנסת. לא הייתה פעולה במרכז
 קהילתי. גם אותה חברה שצינתי, מנדסה טא"ם חפ"קב. לא היו שיקורים,
 כי מי יבוא לשיעור עברית, בלילה במקט אין שום דבר. ביום כל אחד הלך
 לעבודתו. בחי"ס המשיכו לפעול; אני מניח שהאליאנט פעל, אני לא זוכר.
 אצ"כ הייתי בעבודת כמים רחוק מהזנים למספר חודשים.

ש ציינת שביתת בשר יהודי באוגוסט היו לו מאפיינים פיוזריים לגמול-חזה של
 חיהודים במוניציפ

ה כמו בכל מקום. גשו על אוכלוסיה גדולה של יהודים, פזוח, אחיים התגבול
 כחדים, למרות המצב המאורגנים.

ש בתי כנסת הסכימו למכור

בן.

ש היו דעם מלאי

ה נכונן שמיטה, בתי כנסת, מלמודי מורה, ישיבות - הכל מעל, במידה ואין
מלמירים.

ש מי ייצג את היהודים אצל הסמוכיות של וישי ואצל הגרמנים

ה ממארגן ועד קהילה שהיה לו קשר תמיד עם הגרמנים, גם אצל הגרמנים אפי
מניה שהיה משהו בו אנשים סמוכיים שהיו בנפשם היהודי ושהיו במגע
עם הקהילה.

ש אמה דוכר שנות של אנשים מועד הקהילה

המדינתו, מאל בז ועוד אחריה. אני לא זוכר.

ש אמה דוכר מולי אין נכחתי האנשים שנאלחו למחנות

ה היו אחריה לנו: "מחנה באורות", ואם רצו לקום, נגיה, 500 איש - לקחו
את ה-500 הראשונים ושלחו אותם לשרה במקומה. אופו דבר לגבי עובדי המל, ומקומם בקבוצה מאחריה. בלי שום קריטריון.

ש לא קריטריונים ולא פריבילגיות בכלל.

ה לא.

ש מיהא עם קהילה איטלקית

ה בן.

ש איך בכלל היו הימים בין היהודים לקהילה האיטלקית

ה טובים, אהנו לא מכלנו מאיטלקים.

ש נחזור לגורמים הגרמנים קשה, אם היו תביעות הרבניים בתי יום-יום

ה מצד הגרמנים

ש מצד הגרמנים,

ה אני לא יכול להבין לך, כל אפי חייבי בקבוצה כפיה - אני לא יכול להבין.

- ש לפני שנשלח לעבודות כפייה.
- ה לפני זה ישכנו בבית, לא יבאנו, ולא היה לנו כסף איתנו.
- ש הם לא היו באים לגטו היהודי?
- ה יכול להיות שכן, אבל לא מאיחי אומה.
- ש נעבור לנושא התורה העבודה.
- ה מיך אחרי בואם התחילו לארגן מהנדסה עבודה, והתחילו לשלוח אנשים. ראשית כל לשדה המעורפה בהונגרים, לנצל מוניס, דא"כ למקומות אחרים.
- ש לאיזה מקומות למשל?
- ה למקומות אינטרמדיים חשובים יהודים היו צריכים להודיך מניס ולקטוף בכל עבודה שחורה".
- ש איך היהודים, איך לקחו אותם אליהם, הם היו לסיבות המסודר?
- ה תחילה תפסו אנשים ברחוב, דא"כ נכנסו לבתים.
- ש איך ירעו שהם יהודים?
- ה צרפתים היו אומה - לא תמיד הברטניה תפסו את היהודים - סודרים מקומיים הם נכנסו לבתים לא הברטניה, התמקיד לא היה ביד הברטניה אלא ביד הממשלה המקומית - דא"כ פירמנו מודקום להתייצבות כלליה של היהודים.
- ש הם מי לקחו בדרך כלל, אבל חבא ליד או היו להם ספרים מושימו?
- ה לא, מכל חבא ליד ובלי שוטטטורה מוגדרת, ולא תמיד לפי הגיל. אני זוכר שהיו בים הכנרת הברדיל נלקח עם מי היה מעל גיל 60, לקחו אותו דא"כ שיחררו אותו, אחרי הבדיקה שהרג אראשי.
- ש לא הייתה שלקציה בנושא.
- ה לא הייתה שלקציה, יד כמה שאני זוכר.
- ש ולא הייתה הערכות למען אדם זה או אחר?
- ה לא, לא.
- ש לא זכור לך מקרים של רומם יהודים ששיארו יהודים ממנוה מעורר שקיבלו קודם רשיונות?

- ש. לא, לא זוכר, יכול להיות שהיה אבל אינני זוכר.
- ש. מה היו התנאים במחנות?
- ח. איפה עמנו הייתי קראו למקום אחד - זה לא כל-כך רחוק מתונים - לא הייתה חום חקלאית גדולה, שמה היינו ישנים על הרצפה.
- ש. כמה אנשים בערך?
- ח. היינו 50 איש ונחנו לנו חבן - אחרי יומיים היו כינים אז זרקנו את החבן וישנו על הרצפה. הקיטנו לישון על הרצפה מאשר על חבן. בלילה, היה קר, זה היה כאורחן וזכרו שטיפרתי במחילה, ב"ד וחבן היו מקרים אומגו. רשעים כל, שני גרמנים היו שומרים ליד חילת ולא נתנו לנו לבאת, אלא לצרכים חיוניים. בכוף מוקדם היו מקרים אומגו והיינו מתרחצים חצי גוף ערום במים קרים בבאר. אח"כ יאמנו לדרך, לעבודה.
- ש. מה עשו בעבודה?
- ח. החירות, כל הזמן עמדו שומרים על ידינו. ביניהם היו אמריקאים, שלא נתנו לנו לרוב מגומא - קובדים ועובדים ועובדים כל היום. היינו לנו מטעם של חצי שק, מאה עד אהה וחבן, באותה חצי שק היינו צריכים להכין את האוכל שלנו, שהיינו מקבלים מתקחילה היהודית.
- ש. היו שולחים לכן חבילות?
- ח. חבילות. אז היינו עושים מרק בוליים, מרק ערשית, עוקיה. לעמים אכלנו טקוסאות שימורים, והיינו מכינים, סחממים ואוכלים חוץ חצי שקן זאני, כיהודי דמי, הייתי גם אמלל באורו זמן זהנתי חסילין.
- ש. הגרמנים אישרו לך את זאני?
- ח. כן. לא היו בעיות. אני זוכר טעם אמת בטעם, במקבתי קבא בחבילה, אז צלצלו לשזור לעבודים בשקם אמת וחצי "חלבמתי כי הייתי בחוץ חבילות שחזא-טרים, גם לבחטיק או לא - אח"כ המממתי, אמריקאי מה שיהיה יחיה, אחרי שתי דקות שבתי למלאכה, הגרמני אמר "מידע אמריקאי אמרתי לנו" הייתי בחוץ חבילות.

ש באיזה שעה דיבוקתם?

ט בגרמניה, למדנו כמה מילים בגרמנית - היה אצלנו אתר שידע גרמנית, חייל גרמני שהיה שבוי בגרמניה.

ש איך קוראים לז?

ט מדלמן. חייל גרמני שהיה שבוי בגרמניה וברט שט. כמובן שלא הודיע שהוא ברט, אחרת היו הורגים אותו. הוא היה מתרגם בינינו; אבל שיחות קצרות אנחנו ידענו, אז בא אלי הגרמני ואמר לי "אמא רב, את אמא ככה". אמרתי לו: "אם אני רב אני לא קובד בשב"א, אז הוא אומר לי: "

" - מקבור, מקבור מאר - וזהו זה. אחרי מקבוצה, בערב,

היינו חוזרים למקום שלנו - יושבים, המטפחים, מדברים, אוכלים ארוחת ערב והולכים לישון.

ש לפה דוקא למקום הזה לקחו אתכם הגרמנים?

ט אני לא תושב שזה היה מקום אסטרטגי חשוב. למעשים אסרנו לעצמנו "שביל" מה כל החמירות ואלהד", אבל יכול להיות שבשבילם זה מקום אסטרטגי חשוב.

ש הייתה לכם המקדום עם הקהילה היהודית, היה לכם קשר?

ט לא היה לנו קשר.

ש התבנית?

ט לא, לא; אלא שמירי פעם בפעם היו נומגים לנו אפשרות ללכת הביתה. כמובן

של דבר התנה נסגר אחרי ארבע חודשים, אסרנו לנו לשוב הביתה בכל יום

שישי בערב. כיום שכה בבוקר היינו חוזרים לעבודה.

ש היו נסיונות בריחה של יהודים, מרידות?

ט אצלנו היו מירי פעם בשנה כאלה מרידות, אבל אנחנו בלחנו ארבע ולא נחמו

לכן להתפתח.

ש היה איהם ועד כחוף התחנה?

ט לא, בלי ודין, אבל היה לנו אחראי אחד - אימוג' כהן - והיה מתרגמן

פולטון, ^{קצין} הרצקנו זה חרוטום ולא נהנו למרידות להתפרץ.

- ש היו אילו פמלים מיוחדים לאותם אנשים שהיו שמו
- ת היתה לנו פך קומבניזון חופת, שלבטנו אותה.
- ש נעבור לתקופת סוף הכיבוש הגרמני - אלא אם כן יש לך הפרוט נוספת.
- ה יש לי שני דברים שיציתי לציין. היה בחור אחד, מלמד ישיבה, שמו ז'קטור נטף הוא היה בד בלוינה, זה סביר בחוגים, ושם הגרמנים האשימו אותו כאלו אותם לאנגלים, הורדו אותו מכוחו, אמרו לו: "אתה עשית סימונים לאויב שלנו", זירו בו והדגו אותו במקום, במרכז חוגים לוינה, שם היה ריכוז יהודי רי-השוב. היהודים נדהמו כשראו איך בחור כזה יחד נאמיה, שלא ידע מה זה אנגלים, גמה זאת פוליטיקה, קרה לו דבר כזה, רציח גוף- כן לציין שהוא אחרי בית הכנסת הגדול של חוגים נילקה על-ידי הגרמנים לאסוף בו את כל מקלטי-הודיו של היהודים - לקחו אותנו מקלטי רדיו כדי שלא נוכל להאזין לרדיו לזגרון. כמובן, למרות הכל היהודים הוזיקו במכשירי רדיו קטנים, כדי לשמוע את ה-ב.ב.ב.י.י. כי זה היה המקור החשוב ביותר לקירוד.
- ש אהם ליהודים באוגוסט, לקפלה היהודית, בודע על המתיישב באיטליה, על מצב היהודים באירופה
- ה לא, לא זרקו.
- ש סיפרה על פולטן - אהם הוא סיפר לקמל
- ה לא, לא הרבה. כי רק ב-42 המהילו המתנחם באירופה. אחרי שהשתחררו נאמר לנו שהגרמנים עמדו לתקוף מתנחם בשמחה על-ידי אונגרים ולא המשיכו בדג.
- ה לא ראינו, אבל שמענו שהיה דבר כזה.
- ש שהיתה הכנייה כזאת.
- ה שהיתה מכנייה כזאת, ובתחילתו כבר לעשות.
- ש נעבור לסוף הכיבוש הגרמני - אהם זוכר את היציאה של הגרמנים
- ה כן. היה יום שישי-שני זוכר, אחרי שנבדתי ארבע אודשים בעבודה כתיבה,

והמקום הזה חוסל. הקהילה הטילה עליו לספק במשלוט לעובדי כהונה היהודים
 כבים שפר אלימנטן כמאמאנו מסקובציה בין מקומות המגורים של היהודים.
 זה היה יום שישי אחד - במאי 43 - ואינו הרבה שימות, להוציאנו שקורה
 מהו. אבל שחקנו - מטרנו, כמה ימים לפני כן נחוצה שמועת כיכר עזיבה
 הברטנים וכניסת האנגלים, דאח היתה שמועת שווא. כבוקר הברטנים העלו
 כאמל הרבה הרבה כפרים והרבה מקומות, ואחרי הגורים שמענו שהאנגלים
 והאמריקאים הגיעו, ויצאנו למרכז הקיר, וראינו עם האנגלים אהא האמריקאים
 ואת הצרפתים של דט-גול. כל הברטנים שלא הצליחו להימלט נחטפו ונישבו,
 ובאנו יום שישי "נדמה לי שזה היה כ-ל או 6 למאי 43 - בזניסיה שואררה
 מעול הברטנים.

- ש באיזה נסיבות שמתחראא מהמחנה, שמה מגדו עם השמחה?
- ה מגרו, אמרו שאין צורך במחנה הזה, כל ה-50 חלכנו הביטח,
- ש כמה זמן לפני שהגורטנים יצאו?
- ה כערך חרשיים - חודש והצי.
- ש האם היציאה של הברטנים מביטח למזך המלחמה של היודים, האם מצב היהודים
 חזר לקדמונו?
- ה כן, מיד.
- ש והאוכלוסיה המקומית - איך היא הניכה לכניסת כוחות מבריחה?
- ה אהא מדבר על הערבים?
- ה על הערבים, על האוכלוסיה האירוסאית.
- ה הערבים קיבלו דאם לא כל כך בשמחה אבל לא הימא לתם ברירה, וניסו לשמך
 מעולה עם האנגלים והאמריקאים.
- ש במקום ביהודים בין היילי הבריחה יהודים שחורו?
- ה כן. אני זוכר שהיה אאלנו בבית, בעתה או באיזה חג, רב צבאי אמריקאי,
 וגם היילים יהודים אמריקאים.

11

- ש במקומה חזקה היו כבר שליטים מהארץ בתוניסיה
- ח כן.
- ש מה מוכל לשפר לי על כך?
- ח סיד אחרי שחורר תוניסיה הגיעו לחונט שלושה שליטים
- ש אם זוכר את השמחה מוליד
- ח כן, אני זוכר את השמחה. ואני במקרה הייתי אבל מורה לעברית בבית שלו
- באותו יום שהט הגיעו - זה נחום ירושלמי - ופתאום ראיתי אצלו . . .
- ש כמה זמן נמתי הוא בא לשח?
- ח אני לא זוכר, אבל היה כמה שנים טובות..
- ש והיה גם במקומה של הכיבוש הגרמני?
- ח גם במקומה של הכיבוש הגרמני, ולפי מיטב ידיעתי לא נגדו לו כל נדק. באותו
- יום הייתי אצל נחום ירושלמי בביתו, פתאום באו שלושה חיילים אנגלים, נגשו
- אליו, דיברו איתו עברית, אז הוא ביקש ממני לצאת. אחרי זומיית, אחי
- אשתלא טלוטה באיילית האלה הלך לקנות סומגניא, ושם פגש באבא שלי ז"ל.
- כזה מרגיש שאבא שלי יהודי, החחבר אליו ואח"כ בא אלינו הכיתה ונשאר אצלנו,
- שלושה השליטים היו אנצרים פרידמן - תיום אצרים בן-היים מקיבוץ בית-אורן
- ובן-בזורה תיום עובד במדבנותן והשלישי קראו לו "אורי". לא ראיתי מהו.
- אם שניתם לא ושימי. מיד התחלנו במעילות ההנוטה הציונית, בהנוטה גדולה
- האוד ובאיך חזק.
- ש עם חומר בכחול
- ח עם חומר בכחול, בע"פ, שיעורים לעברית. כמובן, פתחנו תכל לרדת - את שלא
- יכולנו לעשות בסוף שנה נשיים היה מותר - והכל עשינו באורח מאורגן ויסודי.
- ש זאת פי 1945
- ח פי עמנום תוניסיה.

ש מה כובל לפנינו נוסף על הפעילות הציונית, העליות, ההתארגנות של הפעילים

הציונית

א אפילו כשהיינו בעבודת כפיה אחד הדברים שהחזיקו אותנו חזק, זה האלואה לנו

לישראל, לארץ ישראל. או לא הייתה ישראל אבל "ארץ-ישראל". דומה מדינו

מדברים בין החברים בעבודת-כפיה, בקרבים, אל חקומנו שאלקים יעזור לנו

להגיע לשם, וזה עורר אותנו הרבה.

ט איך התבצעה הפעילות עצמה?

כ כל התקופות הייתה פעולה עניינית: א. השנה העברית, ב. מנועות נוקר - היו

כמעט כל המנועות, ג. ...

ש בית"ר, הצופים

ח בית"ר, השומר-הצעיר, בני-קייבא, בודרוניה, הנוער-הציוני, הצופים, אג"י,

אויים, כל אלה היו מיוצגים וכולם היו פעילים זהיו פעולות ששומרת, היו

סיולים ששומרת, היו קונגו שבה משומרים מידו פעם בפעם - לא תמיד, אבל

מידו פעם בפעם.

ש מי אירגן את הדברים?

ח ביוניון.

ש הקהילה היהודית

ח לא, לא, לאן בין הנוער, בינינו, הקהילה היהודית לא עסקה בזה.

ש הקהילה היהודית בכלל לא ...

ח הקהילה היהודית דאגה לסדר לעניינים לדברי דם - לעשייתם וליוון דמעות.

ש לקבורה

ח לקבורה, ולעברית בבתי ספר אליאנס.

ש בבתי הספר הייתה גם פעילות ציונית

ח זאת אומנם, אנתנו אמ"כ ביצענו את כל הפעולה הזאת של הגנת העברית

לפעולות ציוניות.

ש גם פירסומים הוצאנו

פירסומים, עיתונים יהודיים. היה גם עיתון בשם העברי - שמוץ לנו ולעניני לוב - "היינו", אבל לא הצריך ימים. אחרי המלחמה, אחרי שישראל מונסטריה, הגיעו לקונים הבג טבחי הצרכים. - שכיום הוא לב ראשי בפריס, הרב ז"מים - והוא הממיל לארגן את הנוער וגם את התאים היהודיים, במהינה זאת שבכל ליל שבת, בבית כנסת הגדול - זה היה בית מנחה שממיל אולי יותר מ-1,000 מקומות - ככל ליל שבת היה נותן הרצאה, וארגן מקלמחן ואחרי המפילה אחגיבים היה נותן רישת על פרשת השבוע וגם על דברי מוסרן והמוץ המון אנשים היו באים מכל המקומות דברי למסוף אומר. זה נמשך כמה שבועות; ובשלב, אנהנו חברי בני-עקיבא, הסמכנו את המסורת הזאת.

ט מה היה התפקיד שלך

אני הייתי סגן יושב ראש הפורציה הציונית, ומזכיר הפורציה הציונית הכללית. הייתי אחראי להכנת השנה העברית, וגם אחראי על בני עקיבאן

ש עם כניסת הגרמנים, הפורציה עוד פעלה

ה לא פעלה.

ש נסגרה

ה הכל סגרו, וצינו להפסיק במסובך. אחרי שיחרור מונסטריה מהכיבוש הגרמני הגיעו אלינו קשרים מיילים ישראלים מהבריגדה - היו אורחים קבועים אצלנו; למדתי הרבה מודות לעיתונים שהייתי מקבל במצעותם, עיתונים שהארץ. הייתי מעיל בשטח הנוער, והייתי גם נציג המחלקה המורנית בהוגים וגם סגן מנהל הסוכנות. מ-52 עד 57 - שנה עלייתי לארץ - הייתי אחראי על ענייני עליה.

ש אמה זוכר אנשים אחרים שעללו אימן בפורציה

ה ימושע ברנס בירוסלים, בירוסלים. היו קו אחרים, החלכו לעולמחן

ואחרים שנימצאים קדיין בגולה. היה גם מהוא בר בקריה-ים -

הוא היה יושב ראש הפורציה הציונית.

- ש אבא זוכר אולי מיטואציות פשוטות סתם סתם זוכרן שלך במקום של אבא
ח זה כל-כך קחוק שקמה לי להזכר.
ש אולי אבא מכיר אנשים שהיו במקומה היתה וסתמאיים כפי בארץ, דעשנויים
לברום לפחוק שלנו, שנוכל להתרשם מהם
ח היה אחד בשם שרלו כהן שבב בבת-ים - הוא היה איתי באותו מקום.
ש אהה יודע אם הכתובת שלוד
ח אין לי הכתובת, אבל אני יכול לחשיב לך אותה. גם גיטי שבר בבת-ים, נלקח
לעבודת כפייה בשדה-המקומה של חוניס.
ש מה שטוד
ח דאב סונסבון, רחוב יבוק שדה 33/1 בבת-ים, כניסת ג'. אין לו שלפון בביתן
והוא יכול להח לך את הכתובת של שרלו כהן.
י הושע זייב, הוא עובד במשרד הגריאות, שלפון בבית בירוסליים 62937, אז
38212 בעבודה: על יהודי טמס, משילדה בז יכולה להח לך גם כן טמס.
ש במסגרת התקיד שלך אבא פעלה עם עם קהילה ב' ראשון
ח ג.
ש אולי אבא לנו טמס יומר
ח דומי ערה שאינה דומה לימרות חוניס. גם מבחינת לבוש, גם מבחינת התורה.
ש יש מסורות המופרות שהם הגיעו ממקומה חרובון בים המקדש הראשון, ושברו על
יהדותם עד היום האחרון. לא נמנו לשום בורש אטימילנטורי לארוד לשם, ברבנים
היום חזקים. וכל אלה שלמדו למדו בישיבות, חלומדי תורה, לא יומר.
ש היו קשרים קהילתיים במקומה הכיבוש
ח במקומה הכיבוש, שני אמת לך, אני לא זוכר. אבל בסובן אחרי זה בן, עוד
לפני הקמה הארובון האינטי המקומי "עשרת ציון". בראשית הרב כהן ז"ל, הוא
היה בירושל ראש טמס. הוא נחל אותה בים חזקה. הוא היה איר לקונגרט אינטי
ונפער בארץ. אטמס פעלה גם כן במקומה חרובון "דוד עבריים", שלימד אבא טמס

העברית סטה. וכמוכן, שום פעולה לא נעשתה עם, בלי מברכה של מרא שראש
למרות שלפעמים היו לנו חילוקי דעות מאוד מאוד עמוקים, קיבלנו באופן
דבר אה דקמו של דרכ. אמרנו: כל זמן שארבע מתייזק ביהדות הזאת, אנחנו לא
ניבצ בטרטויז'ה שלו.

ש עם פנימה כוחות הברית, האם נוצרו קשרים בין היהודים לבין האמריקאים?
ח לא, לא היו קשרים עם האמריקאים. הצרפתים חזרו לנהל את העניינים שלהם,
ולא היה לנו קשר.

ש במקומה הזאת המפלגה הלאומית הסוביסטית, המהילה להתעורר. האם היה קשר
בינה לבין הארגונים היהודיים? האם היהודים חזרו למפלגה הזאת?
ח בינם לבין ארגונים יהודים - לא, אבל היו כמה יהודים שעזרו וסייעו למפלגה
הלאומית הערבית, לבורג'יכה, אני זוכר זאת טוב מאוד, ולא באופן מאורבן.
ש כר כהן - אני מודה לך, מודה רבה.

צאג - ארוב נבן

זילוג אסמח

מ'תויג הצילם הנביה

געצוג צינג

סוף (ג' צינג)

הגשו היודי, גמארה

ישראל

תונים

פשיטת הגרמנים

קריה הנקמת הגדול בגשו

אבואה כסיה

יהוד

שלטון וישי

נתנוק צופתית

מקצוע חופשיים

(ומרום קא אלוס)

מלון "מג' סטיק הוסל" (המטה של הגומנדקאני)

מחנה

שדה הגעסה

הנצבת

אנדמיהל אססוה, הנצבים הצופתי התנים

הרוב בולג' הרק חראשי

למיה הספרי אולטגס

כאול ג'ע

סעקציה

כינים

תפילה

יוזא מצוות

לזינה (על גנים)

ק.בי.סי. BBC

אירופה

מחנה השגרה

דה גול

שחריר

בעלות הכרית

צבא דה-גול

תיילים ירודים

שליקים מחאול

אול ישראל

תנועת נאור

ביתר

הצפא

השומר הצעיר

בני אקיבא

אויבוניה

תנועת הציון

אול ג'ול

אויש

"חיינו" (עיון גרוב)

הרוב לכאים

הנדרציה הציונית

הנדרציה הציונית הסלית

תבראדה

הסולג היחודית

יחאש דויים

מגידה ג'ע

א'רבה

צבא ציון (אוליון ציון אקומ)